

TUNA

TOGÜ TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ ÖĞRENCİ DERGİSİ

YILLIK EDEBİYAT VE KÜLTÜR DERGİSİ

2.SAYI

Huriye Güven, Zeynep Ataseven, Ahmet Demir, Ahmet Can Tanoba, Merve Polat, Berika Demirel, Merve Uymaz, Benu Güler, Şafak Torun, Esmenur Soylu, İdal Güçlü, Semanur Yılmaz, Pınar Özdemir, Nazlıhan Bahçeci, Kübra Özkan, Merve Polat, Dilan Aşkın, Meltem Sude İşıldakoğlu, Özge Ergünce, Sümeyra Zirek

ÖNSÖZ 02

EDEBİYAT NEDİR? 03

Huriye Güven

TOĞÜ ÖĞRENCİLERİNDEN EDEBİ YAZILAR

ŞİİRLER 04-07

Zeynep Ataseven

Ahmet Demir

Huriye Güven

Ahmet Can Tanoba

DENEMELER 08-14

Merve Polat

İdal Güçlü

Merve Uymaz

Bensu Güler

Şafak Torun

Esmanur Soylu

Berika Demirel

Semanur Yılmaz

MAKALELER 15-24

Pınar Özdemir

Nazlıhan Bahçeci

Kübra Özkan

Merve Polat

KİTAP TANITIMLARI 25-30

Dilan Aşkın

Bensu Güler

Meltem Sude Işıldakoğlu

GEZİ YAZILARI 31

Özge Ergünce

RÖPORTAJ 33-34

ÖNSÖZ

Kelimelerdir ki düşünmemizi mümkün kılar ve bizi bambaşka dünyalarla irtibatlandırır. Edebiyat, duyguları ve düşünceleri düzenler ve estetik bir biçimde ifade imkânı sunar insana. Her ne kadar literatür bilgisi ve birikiminin aktarımı önemli olsa da edebiyat esasında bir zevk meselesidir. Bu zevki ancak severek, okuyarak ve yazarak tadabiliriz. “İnsan varlığı ve soyu açısından, belirgin bir dille ilk olarak aydınlatan, özneyi yüklemden ayırıp sonra da ikisini birbirine iliştiiren ve bir toplumda insanları birbiriyle bağlayan sözlü kelimedir. Yazı, bölünmeyi ve yabancılaşmayı getirmekle birlikte, daha üstün bir birlikte sağlar. Benlik duygusunu pekiştirir ve insanlar arasında daha bilinçli bir etkileşim kurar. Yazı, bilinç düzeyini yükseltir.” diyor, *Sözlü ve Yazılı Kültür* kitabının yazarı Walter J. Ong. Okumanın vakti ve zemini kişiden kişiye değişse de yazmak başka bir terbiye meselesidir. Okumak zekâyı kibarlaştırırken yazmak keskinleştirir.

Geçmişten günümüze Türk edebiyatında derginin ve dergiciliğin çok önemli bir zemin teşkil ettiğini söyleyebiliriz. “Dergi, hür tefekkürün kalesidir.” derken Cemil Meriç, dergilerin özgün düşüncenin gelişmesinde ve kayıt altına alınmasında son derece önemli olduğuna işaret eder.

Yaşadığımız çağda dijitalleşmenin getirdiği bazı kolaylıklar ve buna mukabil bazı riskler iç içe. Bu konuda genç yaşlı her birimiz olan biteni, bu hızlı değişimi anlamaya çalışıyoruz. Kuşkusuz her çağın kendine ait bir ruhu olduğu gibi ifade biçimleri de var. Bu bağlamda çağımızın dilinde değişmeyen insani durumları ifade etmekten geri duramayız.

Turna dergisi de dijital bir dergi olarak yayın hayatına devam ediyor. Edebiyat eğitiminin kuşkusuz amaçları arasında öğrencilerimizin ellerini kaleme alıştırmak, kabiliyetlerini keşfetmelerine imkân sağlamak ve birlikte iş yapma becerilerini geliştirmektir. Köklü bir geçmişe sahip üniversitemizin Türk Dili ve Edebiyatı bölümü olarak geçmişten tevarüs ettiğimiz birikimi bugüne taşımak ve yarına aktarmak amacıyla Turna dergisinin ikinci sayısını siz değerli okuyucuların dikkatine sunuyoruz.

İkinci sayımızda şiirden denemeye, hikâyeden inceleme yazılarına birçok türde yazı ve bir röportaj kendine yer buldu. Bölüm öğrencilerimiz tarafından kaleme alınan bu yazıların bugünden yarına en azından bir hatıra olarak kalacağından eminiz. Dergimizin ikinci sayısına emek ve destek veren hocalarımıza ve öğrencilerimize bin teşekkür. Daha nice sayılarda edebiyatın güzelliği ile karşılaşmak dileğiyle iyi okumalar dileriz.

Dr. Öğretim Üyesi Orhan Gazi Gökçe

Yıl: 2- Sayı: 2
Mayıs-Haziran 2026
Yaygın Süreli Yayın

Genel Yayın Yönetmeni
Dr. Öğr. Üyesi
Orhan Gazi Gökçe

Yayın Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi
Mahmut Delen

Editör ve Mizanpaj
Berika Demirel

Yazı İşleri
Berika Demirel
Özge Ergünce
Sümeyra Zirek

Yayın Kurulu
Huriye Güven
Zeynep Ataseven
Ahmet Demir
Ahmet Can Tanoba
Merve Polat
İdal Güçlü
Merve Uymaz
Bensu Güler
Şafak Torun
Esmanur Soylu
Berika Demirel
Semanur Yılmaz
Pınar Özdemir
Nazlıhan Bahçeci
Kübra Özkan
Dilan Aşkın
Bensu Güler
Meltem Sude İşıldakoğlu
Özge Ergünce

İletişim:
toguedebiyatdergisi@gmail.com

Ürünlerinizi bu e-postaya her zaman gönderebilirsiniz.

Edebiyat

Huriye Güven

Edebiyat; insanı insan yapan değerlerin insan ruhundaki yansımasıdır. Sözlerdeki kıymetli fikirler uçmasın diye hemen yazılan; dillerde ve kültürde kalandır. Edebiyat, geleceğe umut taşıyan, geçmişin mirasını bir mihenk taşı gibi saklayandır. İnsan edebiyatla ilgilendiği vakit ruhunun söylediklerine kulak verir. Geçmişten geleceğe tüm duygu ve yaşantılarını öğrenir; böylece özünde kim olduğunu bilir. Her dönemin insanda yarattığı duyguları ve düşünceleri edebiyattan öğreniriz. İnsan duygusal bir varlıktır nihayetinde; bu da edebiyatın kalbi olan dilin zenginliğini ortaya koyar. Edebiyat; yaşanmış ya da yaşamak istenen duyguları anlatmaya ve ifade etmeye aracı olur. Edebiyat kalptir, dildir, gerçektir; kültürlerimizi ve değerlerimizi geleceğe aktaran bir melodi misalidir. Peki tarihimizin geçmişini ayrıştırmak ve eleştirmek yerine farklı çalan enstrümanların duyusuna odaklanmak mümkün olur mu? Geçmiş dönemlerimize bu açıdan yaklaştığımızda her dönemin farklı görüşlerini, izlerini ve duygularını yakalarız. Bazı dönemlere bakınca sanki denizin ortasında karaya çıkmak için çırpınan biri gibi hissedebiliriz bazı dönemlerde ise metinler aşkı anlatmaya, sevgiliye ulaşmaya çalışır. Ama sonunda amacın ulaşmak olmadığını fark ederiz. İşte tüm bunlar bizim değerlerimiz, hepsine anlayarak ve severek sahip çıkmalıyız. Bu noktada bakış açımız şunu görmeli: Ortaya konulmuş değerli ürünler ve geleceğe bırakılmış güzel eserler... İnsanı ve dönemi ayrıştırmadan entelektüel bir bakış açısı sunmalıyız. Böylece tüm emekçileri kucaklamış oluruz.

Yaşamak

Zeynep Ataseven

Kaybetmezsen içindeki çocuğu ,
Kaybolmaz hayatın renkleri ,
Yorulan kalbinde birikmişse de dertler , hüznler ,
kederler ...
Düştüğünde kalkmayı bilecek yaştasın
Her zaman güneşli olmaz hava
Kimi zaman ağla rahatlırsın .

Niçin bu denli derin ve çok düşünürsün
Bırakmazsan bu denize kendini boğulursun .
Bulmuşsan hayatın sırlarını ya da henüz, bulamamışsan
Pes etme daha yolun başındasın.
Dalgalar onlar seni dirençli yapacak .

Zaman durmak bilmeyen bu zaman ...
Bil bir sabah ezan sesiyle başlayan günlerin
Kıymetini ,
Sonra bi bakmışsın yolun sonundasın.
Sonsuz görünen o rafların arasında yer alacak bir
romansın.

Uzaktan

Ahmet Demir

Hafif bir yağmur kokusuyla tütülenmiş tenin,
Mesafelerden duymak yeterliydi benim için.
Resmine bakmakla yetinmekti hedefim;
Neden izin vermedin uzaktan sevmeme seni?

Hayallerimin en tatlı yeriydin;
Bir ev, bir yağmur, bir sen, bir de ellerin.
Görünürde tek manzaraydı gözlerin.
Neden izin vermedin uzaktan sevmeme seni?

Bir kır papatyasının tinselliğiydin,
Bir çocuğun oyuncağındaki sevgi.
Karanlık yitiriyordu sensizliğin;
Neden gecede bıraktın beni?

Yitiriyordum bana baktığında yüreğimi.
Sensizliğin bahçesinde yeşeriyordu ecelim.
Yokluğunda tükeniyordu nefesim.
Neden mezarıma gömmedin kalbini?

Dalgalar ve Dualar

Huriye Güven

Vatanın yanan bağrında ocağım tüter
Bilinmezlere çağırır beni türküler
Aynası kırılmış güzellikler görürüm
Canlanır zihnimde taze gülen çiçekler

Çınladığında hep duyulmayan dualar
Ana kucağında nice kanlar nice canlar
Tarif etsem her yaşantı tarifsiz ey can
Sığmaz dizelerime payidardır acılar

Gör bak tazelik solarken bir gençlik doğar
Doldurur mu boşluğu neden bu dalgalar
Semada yıldızlar gibi parlar bilirim
Ciğeri yanmış anaların aklında kalanlar.

Batın**Ahmet Can Tanoba**

Benim namazım yarım dır, yaşarım serapları!
Huşû duysam kudretinden, şaşarım rekatları!

Senin zikrin çok yukarda, tüylerinden akseder,
Hüda duydum her birinden, çırpılır kanatları!

Sanat dediler sendedir, kün dedin yeterlidir,
Beşer ki yoktan gelmedir, yoktan hep sanatları!

Kullar aciz muhataptır, parlamaz âfitâbdır,
Medetleri Allah'dandır, sendendir hayatları!

Bâtınî de doğru bilmez, hikmetin sual olmaz,
Nazenin hicran çekemez, bundandır mematları!

Doğanın Sessizliği Edebiyatın Sesi

Merve Polat

İnsanlık varoluşundan itibaren kendini bulmaya ve anlamlandırmaya çalışmıştır. Doğayı gözlemlemiş, kendinden parçalar aramış ve hatta bulmuştur da. İnsanın varoluşunu, duygularını ve düşüncelerini doğa üzerinden aktarması ya da onunla bütün hissetmesi kendini anlamlandırma çabasının sonucudur. Doğada tıpkı insan gibi doğumu, yaşamın evrelerini ve ölümü içinde barındıran bir kavramdır. Belki de bu sebeple onda insanı bulmak çok da zor olmamıştır. Edebiyatta da doğa ve insanın birlikte anılması bir rastlantı değildir. Anlatılmak istenenler için bir araçtır doğa. Renkleri, dört mevsimi, yağmuru, bulutları, güneşin doğuşu ve batışıyla gerçeğin ta kendisidir. Bu sebeple bir çok yazar ve şair doğadan ilham almış, kimi zaman kendi iç dünyasını doğayla anlatmış kimi zaman da doğanın büründüğü halden etkilenmiştir. Çok eski zamanlardan bu güne dek yazılan ve hepimizin yüreklerine dokunan satırlarda tasvir edilmiştir.

İslamiyet öncesi daha çok kutsallığı ile ön planda olan doğa eserlere de öyle yansıtılmıştır. Destanlara bakıldığında kimi zaman ağaç kovuğundan bir peri peyda olur, bir yiğit onunla evlenir ve soyun devamını sağlar. Gökyüzündeki ışık, rüzgar, yıldızlar ilahi mesajın yada doğumun habercisidir. Doğa bereketin kaynağıdır ve insanla birlikte yine insanın kaderini yazan bir öznedir.

"Bir gün Oğuz Kağan Tanrı'ya yalvardı. Gökten bir ışık indi. O ışığın içinden çok güzel bir kız çıktı. Oğuz Kağan o kızla evlendi. Ondan üç oğlu oldu: Gün, Ay ve Yıldız."

"Bir gün Oğuz Kağan ava çıktı. Bir göl gördü. Gölün ortasında bir ağaç vardı. Ağacın kovuğunda bir kız oturuyordu. Oğuz Kağan o kızla evlendi. Ondan da üç oğlu oldu: Gök, Dağ, Deniz."

Oğuz Kağan Destanı'nda doğa, iki eş sunar ve insanın kaderini belirler. Bu destanda yer ve gök unsurları ile kut alarak cihan hakimiyeti kurar. Doğa insanın gücünü var eder. Doğa bir güç unsurudur ve insana hükmeder.

Divan şiirlerinde de yerini alan doğa burada estetikleştirilmiş ve farklı anlamlar yüklenmiş bir imge dünyasıdır. Aşk, aşık, sevgili doğada bir unsur ile tasvir edilir, sanki onda can bulur. Doğa renkleriyle insan ruhuna, kimi zaman da insana özgü durumlar doğanın renklerine anlam katar. Sevgilinin dudağı goncaya benzetilir. Bir gonca gibi kırmızı, küçük, narin ve zarifdir. Sevgilinin aşığa söylemediği değerli sözleri barındırır. Yüzü güldür. Gül yankalarının al al oluşunu hatta gülün dikenlerinin sevgilinin sert bakışlarını temsil ettiği görülür. Bülbül ise gülün etrafında dolanan biçare aşıktır. Aşık bülbül misali sevgilinin etrafında dolanırken sevgilinin bir sözü bir bakışı gülün dikenleri gibi onu yaralar. Bülbül kanar ve gül kana bulanır. İşte kavuşmamak imgeyle anlam bulur:

Bülbül döker kanını güle reng olsun diye / Ol kan ile bulur gül bu hüsn ü bahâyı (Nev'î)

Yüzyıllar boyu şekil ve muhteva değiştiren edebiyatta değişmeyen unsurlardan biri doğa ve edebiyat ilişkisi olunca tabii ki yenileşen edebiyatımızın türlerinde de doğa insan, insan doğa ve doğa ile duyguların anlatımına rastlanılmaktadır. Roman, şiir, öykü, hikaye gibi türlerin içeriğinin en önemli yardımcı unsuru elbette ki doğadır. Doğa karakterlerle adeta konuşur, onların duygu durumlarıyla birlikte geçişler yaşar. Bir baharla yada yaz mevsiminde umudu, hayalleri, aşkı, kavuşmayı anlatırken satırlar mavi bir deniz, gökyüzü, kuşlar özgür olmayı, yeşil ise huzuru temsil eder. Sonbahar ve kışta umudun, hayallerin yok oluşunu, ayrılığı ve hatta ölümü anlatır.

Eski bir sonbaharı, küçük kuşları anmak Belki veda etmektir sana birkaç satırla... Yine bir sonbaharda ordan yalnız geçersen Beraber geçtiğimiz serin günü hatırla!..

Bir Sayfanın Kenarında

İdal Güçlü

İnsan bazen durup düşünür: Hayat bu kadar hızlı akarken, biz neyin peşindeyiz? Günler birbirine karışır, sabahlar akşama, akşamlar ertesi güne bağlanır. Çoğu zaman farkına varmadan yaşarız; alışırsınız, kabullenirsiniz, ertelersiniz. Oysa bazen bir durak, bir sessizlik anı gerekir. İşte tam o anlarda, bir sayfanın kenarında yazılı duran küçük bir cümle bile insanın iç dünyasında büyük bir kapı aralayabilir.

Okumak, yalnızca kelimeleri gözden geçirmek değildir. Okumak; başka hayatlara dokunmak, başka düşüncelerle karşılaşmak ve en önemlisi kendinle yüzleşmektir. Bir metnin içinde kendine benzeyen bir duyguya rastlamak, insanın yalnız olmadığını hatırlatır. Çünkü kelimeler, çoğu zaman söyleyemediklerimizi bizim yerimize anlatır. Yazmak ise daha sessiz ama daha derin bir yolculuktur. İnsan yazarken biraz kendini dinler, biraz da içindekileri dünyaya bırakır. Her kelime, yazanın ruhundan bir iz taşır.

Bazen yazılanlar kimseye ulaşmaz, bazen de hiç tanımadığımız insanların kalbine dokunur. Ama yazan için sonuçtan çok o anın kendisi değerlidir. Çünkü yazmak, içimizde birikenleri düzenlemenin en sade yoludur.

Hayat da aslında yazıya benzer. Herkes kendi hikâyesini, kendi cümleleriyle kurar. Kimi uzun uzun anlatır, kimi tek bir kelimeyle yetinir. Kimi satır aralarında kaybolur, kimi en baştan yeni bir sayfa açar. Önemli olan, yazılanların kusursuz olması değil; samimi olmasıdır. Elbette her sayfa temiz kalmaz. Bazı satırlar aceleyle yazılır, bazıları karalanır. Yanlış cümleler kurarız, pişmanlıkla dolu paragraflar ekleriz hikâyemize. Ama insanın en büyük gücü, gerektiğinde durup silgi alabilmesidir. Hayatta da bazen geri dönmek, düzeltmek ve yeniden başlamak gerekir. Yeni bir sayfa açmak kolay değildir. Cesaret ister. Ama her başlangıç, küçük de olsa bir umut taşır. İnsan kendine inandığı sürece, kelimeler yolunu bulur. Ve hayat, her şeye rağmen yazılmaya devam eder. Çünkü bazen her şey, boş bir sayfanın kenarında başlar.

Yazıya Düşen Duygu: Aşk

Merve Uymaz

Aşk ve edebiyat, insanın kendine tuttuğu iki aynadır; fakat bu aynalar her zaman gerçeği olduğu gibi göstermez. Bazen kırar, bazen çoğaltır, bazen de yüzümüze bakmaya cesaret edemediğimiz yanlarımızı fısıldar. Aşk, yaşanırken çoğu zaman sessizdir; edebiyat ise o sessizliğin içini dolduran uzun bir iç konuşma gibidir. İnsan sevdiğini anlatmaz aslında; sevdiğiyle birlikte değişen kendini anlatır. Aşkı anlatmaya çalışmak, hatırlamaya benzer, öyle ki her seferinde başka bir ayrıntı öne çıkar. Bir bakışın sıcaklığı, söylenmemiş bir cümlenin ağırlığı, yarım kalmış bir vedanın izi... Yazı, bunları sabitlemek için değil kaybolduklarını kabullenmek için vardır. Çünkü insan en çok, içinde tutamadığını yazar. Bu yüzden sevilenin varlığı değil, yokluğu cümleleri derinleştirir. Edebiyat aşkı yüceltmez; onu katmanlara ayırır.

Şiirde aşk anlıktır, bir nefes kadar kısa ve yakıcıdır. Romanda zamana yayılır; alışkanlıklara, beklemeişlere, hayal kırıklıklarına bölünür. Denemede ise aşk, kendini sorgular: "Bu his gerçekten karşılık mı ister, yoksa yalnızca tanık mı?" Bir kelime bazen bir ömrü sırtlanır; çünkü bazı duygular yaşanarak değil, düşünülerek ağırlaşır. Aşk, edebiyatın en kadim ilham kaynaklarından biridir; çünkü insanın kendini anlatma ihtiyacı çoğu zaman bir başkasına yönelen hisle başlar. Söze dökülemeyen duygular, edebiyatla biçim kazanır; böylece aşk, yalnızca yaşanan bir hâl olmaktan çıkar, düşüncenin ve anlam arayışının merkezine yerleşir.

Aşkın dili kişiseldir; herkes kendi iç sesinden çeviri yapar. Kimisi için aşk, beklenmedik bir sürpriz; kimisi için hep geç kalınmış bir an; kimisi içinse erken gelen bir veadır. Aynı kelime birine umut olurken, diğerine suskunluk olabilir. Edebiyatın evrenselliği de buradan gelir: okur, başkasının hikâyesinde kendi eksikliğini tanır. Bir cümle tanıdık geliyorsa sebebi daha önce kalpte kurulmuş olmasıdır. Belki de edebiyatın en büyük tesellisi şudur; aşk sona erse bile anlam arayışı bitmez. İnsan sevdiğini kaybedebilir, ama hissettiğini kaybetmez; yalnızca başka bir biçime sokar. Yazı, zamana karşı alınmış küçük bir önlem değil zamana bırakılmış bir izdir.

Okudukça yeniden canlanan, okunmadığında bile varlığını sürdüren bir iz. Sonunda anlarız ki aşk ve edebiyat birbirini kurtarmaz; birbirini derinleştirir. Aşk, insanı savunmasız bırakır; edebiyat bu savunmasızlığı düşünceye dönüştürür. Sevmek yaşamakla, anlamak yazmakla mümkündür. Ve insan, her seferinde başka bir cümlede, aynı kalple sevmeyi yeniden öğrenir.

Olan Biteni Kaçırma Keyfi: Her Şeye Değil Kendine Yetişmek

Bensu Güler

Bazen hayat öyle hızlanıyor ki... Kendimizi bir koşunun ortasında buluyoruz. Yetişmeye çalışıyoruz. Kime, neye, neden yetiştiğimizi bile anlamadan. Sanki kaçırırsak bir şey eksilecek, bir kapı kapanacak, bir fırsat sonsuza dek kaybolacak gibi... Böyle düşündükçe içimizde bir sıkışma oluyor. “Herkes ilerliyor, ben de ilerlemeliyim” diyoruz. Ama bu ilerleme gerçekten bizim istediğimiz bir şey mi, yoksa sadece alıştığımız bir refleks mi? Bilmiyoruz.

Tam da bu sorunlarla dolaşırken Svend Brinkmann’ın *Olan Biteni Kaçırma Keyfi* kitabı aklıma geliyor. Aslında bir kitap değil, iç ses gibi bir kitaptır. Hani bazen biri gelir, çok önemli bir şey söylemez ama söyledikleri tam da duymaya ihtiyacımız olan şeydir ya... Kitap işte öyle bir his bırakıyor. Sanki “biraz yavaşla” diyor. “Her şeyi bilmek zorunda değilsin. Her şeye yetişmek zorunda değilsin. Bir şeyleri kaçırmak dünyanın sonu değil.” Bunu okuyan herkes garip bir şekilde derin bir nefes alır.

Meğer ne kadar çok nefesimizi tutmuşuz. Kitap bizi sürekli kendimize soru sormaya itiyor. “Neden bu kadar acele ediyoruz? Neden bu kadar dolu olmak zorundaymışız gibi hissediyoruz? Neden huzuru, sakinliği, basitliği seçmek bize kaybetmekmiş gibi geliyor?” Bu sorular zihnimizde ağırnama iyi hissettiren taşlar gibi geliyor. Yerlerine oturdukça aslında uzun zamandır hissettiğimiz ama adlandıramadığımız duygular anlam kazanıyor. Aslında Brinkmann’ın söylediği basit bir şey: Bazen bir şeyleri kaçırmak iyi gelir. Bazen kapıların hepsinin açık olması gerekmiyor. Bazen birini kapatmak, “hayır” diyebilmek, “ben bunu seçmiyorum” diyebilmek... İşte bunun bile başlı başına bir özgürlük olduğunu hatırlatıyor ve içimizde tuhaf bir rahatlama oluyor. Çünkü biz; biz bile her şeyi yapmak zorunda değiliz. Bunu kabullenmek ilk başta hafifletici geliyor. Çünkü koşuşturmaya, durmayı lüks sanmaya, kendimize koyduğumuz sınırları eksiklik gibi görmeye alışmışız. Oysa sınır, insanı küçülten değil; korunmayı sağlayan bir şeydir.

Kendimize alan açmaktır. Belki de uzun zamandır ihtiyacımız olan şey budur. Kitabı okuyan bazen kendisiyle sessizce konuştuğunu fark eder. “Tamam bir şeyleri kaçıracağım ama belki de ilk kez, bilerek kaçıracağım. Bilerek seçmeyeceğim ve bu bana iyi gelecek.”

Bu cümleyi düşündüğümüz an içimizde bir huzur oluşturuyor. Çünkü hayat bazen kaçırdıklarımızla kolaylaşır. Bazen geride bıraktıklarımızla bize yer açar. Olan Biteni Kaçırma Keyfi bize bunu öğretiyor: Mesele her şeye yetişmek değil; gerçekten bize ait olanı bulmakta ve belki de biz, ilk kez bir şeyleri kaçırmamızın aslında kendimizi bulmamızı sağladığını fark ediyoruz.

Kelimelerin Gölgesinde Yaşamak

Şafak Torun

Bazen durup düşünürüm; hayatın bu bitmek bilmeyen gürültüsü içinde bizi gerçekten ne ayakta tutuyor? Sabah içilen bir kahvenin kokusu mu, yoksa akşamüstü rüzgarın perdede bıraktığı o belli belirsiz hışırtı mı? Aslında hepsi birer hikâye anlatıyor bize. Edebiyat dediğimiz o koca dünya, sadece kütüphane raflarındaki ciltli kitaplardan ibaret değil; insanın kendi iç sesini bir başkasının cümlesinde bulma çabasıdır.

İnsan ruhu ne kadar tuhaf bir labirent... Kimi zaman bir liman gibi sakin kalmayı, gezmeyi ve hayatın tadını çıkarmayı arzularken; kimi zaman da en karmaşık, en kestirilemez duyguların arasında savrulup duruyor. Bir yanımız çözüm odaklı, her zorluğun altından zekayla kalkmaya çalışıyor; diğer yanımız ise dışarıya ördüğü sert kabuğun ardında yumuşacık ve tertemiz bir kalp saklıyor. Edebiyat tam da bu noktada devreye giriyor; bize o aynayı tutuyor ve "Bak," diyor, "yalnız değilsin."

Bir romanın sayfalarını çevirirken aslında yazarın hayatını değil, kendi pişmanlıklarımızı, özlemlerimizi ya da sessizce kurduğumuz hayalleri okuruz. Bazen merhametli ama bir o kadar da çelişkili yanlarımızı bir karakterde görür, kendimizi ilk kez o zaman gerçekten tanırız. Çünkü kelimeler, maskelerin arkasındaki gerçek bizi açığa çıkarma gücüne sahiptir. Netice itibarıyla, her birimiz henüz bitmemiş bir kitabın en orta yerindeyiz. Kendi hikâyemizi yazarken bazen hata yapıyor, bazen en güzel cümlelerimizi kuruyoruz. Belki de edebiyat, bu karmaşanın içinde bize bir yol haritası sunmuyor ama en azından yürüdüğümüz yolun ne kadar kıymetli olduğunu hatırlatıyor.

İnsan Ne Zaman Büyür?

Esmenur Soylu

İnsan ne zaman büyür? Bu soruya yıllarca cevap aradım. Tokat'a ilk ayak bastığımda daha da çok düşünmeye başladım. Elimde bavulum, sırtımda çantam... Çantanın içinde gerçekleştirmek istediğim hayallerim vardı. Yürüyordum bilmediğim, tanımadığım sokaklarda. Sokakları kalabalık olsa da hep bir sessizlik vardı.Şehrin karmaşasından oraya buraya savrulmuş insanlar ve onların yorgun bakışları... Ben de onlar gibi oldum zaman geçtikçe. Sokaklara bitmeyen yollarına, geçmek bilmeyen zamana, daha önce hiç aşına olmadığım tepelerine bakıyordum. Etrafa baktıkça öğrenmeye başlıyordum. Hayatı ve tek başına yaşamanın gerçekliğiyle yüzleşiyordum. Öğrendiğim her şeyi cebime sıkıştırdım; kaybolmamam için kendime bıraktığım küçük işaretler gibiydi. Ne zaman kötü bir şeyle karşılaşsam cebimde biriktirdiklerim aklıma gelirdi. Bu yolda çıkardığım derslerle ilerledim. Önceleri yolları bana uzun gelirdi; şimdi ise yolun sonuna yaklaşmışım gibi hissediyorum. Zamanla güzel günlerim oldu bu sokaklarda bazen de kötü günlerim... O zamanlarda büyümeyi yaş almak sanıyordum. Meğer büyümek bilmediğin yerde tek başına kalarak, kaybolarak yaşamayı öğrenmekmiş.Kimsenin seni tanımadığı bir yerde olmak düşündüğümde de zormuş. Bilmiyordum. Varlığım, bu şehirde henüz bir karşılık bulmuyordu. Çok barizdi yabancı olduğum.

İlk zamanlar beni en çok korkutan tek başıma aldığım sorumluluklardı. Omuzlarımdaki sorumluluklar beni yoruyordu ama güzel şeylerin zaman aldığını biliyordum. Bu yüzden kambur da kalsam devam edecektim. Sırtımda taşıdığım hayallerim onlar da bana umut olmuştu. Teker teker gerçekleştirmek üzere yola çıktım. Bu yol benden bazı şeyleri aldı ama hayallerimi verdi bana... Hayalimde bu şehri kendi gözümde daha da güzelleştirmek vardı. Fakat değişen şehir değil ben ve yıllar oldu... Ben hayallerimi kovalarken meğerse yıllar da benim peşimden gelmiş. O gün fark ettim ki çok zaman geçmiş, hayallerim gerçekleşmiş, burada tek başıma herşeyi öğrenmişim. Burası artık kitaplarda boğulup, saatlerce, günlerce ders çalıştığım bir yer değil. Burası artık ikinci evim, kendimi bulduğum yerdi. Buraya ilk geldiğimden son günümü kadar değişen etrafa baktığım gözlerimdi. İnsan ne zaman büyür? Artık bu soruya cevabım; insan bir şehirde tek başına kaldığında, yabancı olmaktan çıktığında büyür.

Kalbimin Boş Sayfaları

Berika Demirel

“Her insanın bir kitabı vardır içinde yazılmayan.” Bu cümleyi ilk okuduğumda, çocukluğumdan şimdiye yankılandı. İnsanlar her zaman en derin, en önemli hikâyenin kendilerine ait olduğunu düşünür; ben de küçüklüğümde beri bazen öyle hissediyordum. Yaşadığım her şeyde “Hep benim başıma gelir zaten” derdim. Ama büyürken ki sürecimde şunu fark ettim: Benden çok daha farklı dertleri olan, çok daha zorlu yaşamlar süren insanlar vardı. O zaman anladım ki asla dert yarıştırmamalı ve asla birinin derdiyle kendi acımızı rahatlatmamalıyız da. Yine de cümlelerin işaret ettiği gibi, her insanın kalbi kendi hikâyesinin yazılmamış kitabıdır.

Şimdi 23 yaşındayım ve belki de 16 yaşımdan beri içimde bir kitap yazma arzusu yaşıyorum. Zor mu? Evet, yer yer çok zor. Yine de imkansız değil. Asıl yazamama sebeplerimden biri de kendi hikâyemi kavrayamamaktı. Biri çıkıp “Bunun hayatı da hikâye mi olurmuş?” diyecek diye de korktum. Oysa otobiyografik romanlar beni derinden etkilerdi; “Ben de bu okuduklarıma bir şeyler katarak kendi kitabımı öyle yazarım,” diye hayal ederdim. Edebiyat gerçekten içine girdikçe insanın hevesini artıran bir dal: İçimi hem huzurla hem kasvetle dolduruyor. Kelimelerin gücüyle bir anda bin farklı duyguyu aynı anda yaşamak mümkün; yazdırdıkça yazdıran, okuttukça okutan, aşırı bir yazma isteği uyandıran.. İşte edebiyat bu.

Sayfaları yazılmamış, başlığı konulmamış ama içinde kocaman bir hayat saklı olan bu kitabım; defterin kenarına karaladığım cümlelerde, gecenin sessizliğinde kafamda dönen paragraflarda hayat buluyor. Yazmak, bazen susmanın en çıplak hâli gibi geliyor; kelimeler, konuşamadığım duyguların sesi oluyor. Edebiyatın bir liman olduğunu hissettirirken, kendi hikâyeme dokunmaktan da korkuyorum: Belki de en büyük cesaret, ilk cümleyi kaleme almaktan geçiyor.

İçimde hâlâ yazılmayı bekleyen o kitabın sayfaları, geleceğin bir gününde belki hayatla buluşacak. Cesaret edersem, ilk cümleyi yazacağım; belki de o an, tüm içimde biriken duygular anlam kazanacak. Ya da bu kitabım hep içimde kalacak, benimle birlikte büyüyen bir sır gibi varlığını koruyacak. Ne olursa olsun, bu hikâye benim; yazılmasa da var olan, okunmasa da derin bir anlam taşıyan bir yaşam. Çünkü en edebi olan, belki de hiç yazılmamış, yayınlanmamış o hikâyelerdir... İçe dokunan, düşündüren, duyguları özgürce salıveren...

Arada Kalmanın Sessizliği

Semanur Yılmaz

İnsan bazen bir yere ait olmaktan çok iki yer arasında kalmaya yakındır. Ne tamamen gitmiştir ne de kaldığı yerde gerçekten duruyordur. Bu hâl ,modern zamanların en sessiz ama en kalabalık duygularından biridir ;arada kalmak gürültü yapmaz, talepte bulunmaz, içimizde genişler.

Arada kalmak bazen çoğu zaman bir kararsızlık gibi okunur oysa her kararsızlık zayıflık değildir. Bazıları düşünmenin doğal sonucudur. İnsan düşündükçe seçenekler çoğalır çoğaldıkça da kesinlik azalır. Belki de bu yüzden, düşünen insan biraz eksik karar verir ama daha derin hisler yaşar. Günümüz hızla taraf olmamızı istiyor ya buradasındır ya orda ya susarsın ya bağırırısın ortası yokmuş gibi oysa insanın iç dünyası keskin çizgilerle bölünmez içimizde çelişkiler, yarım kalmış cümlelileri tamamlanmamış duygular vardır. Arada kalmak bu yarım hallerle barışma çabasıdır belki de...

Bir şehirden diğerine taşınanların bildiği bir duygudur bu. Eski sokaklar hala rüyalarına girer, yeni sokaklar henüz seni tanımaz. Aynı şey insanlar için de geçerlidir. Bazı ilişkiler bitmiştir ama içimizdeki etkisi sürer gitmiş olan, gitmemiş gibi davranır; kalan ise kalmamış gibidir. Arada kalmak ,geçmişle gelecek arasında bir bekleme salonudur .Bu bekleme hâli kimi zaman üretkendir. İnsan en sahici sorularını bu aralıkta sorar: “Ben kimim?” sorusu genellikle tam da bir yerden kopmuşken belirir .Çünkü insan ,aidiyetleri sarsıldığında kendisiyle yüzleşir. Sabitlenmiş kimlikler çözülür geriye çıplak bir “ben “kalır. Rahatsız edicidir ama öğreticidir.

Edebiyat da orda kalmanın sanatıdır biraz yazar, yaşamakta anlatmak arasında bir yerde durur. Ne tamamen hayatın içindedir ne de ondan bütünüyle kopuktur yazı bu iki halin kesişiminde doğar. Belki de bu yüzden en güçlü metinler, kesin cevaplar vermez sorularını okurun zihnine bırakır.

Arada kalmanın bir başka yüzü de suskunluktur. Her şeyin söyleyebilir olduğu bir çağda susmak nerdeyse devrimci bir eylem haline geldi. Oysa bazı duygular adlandırıldığında küçülür. Bazı açılar sessizlik ister. Arada kalan insan konuşmakla susmak arasında iki ince çizgiyi tanır.

Elbette bu halin bir tehlikesinde vardır; sürekli ertelemek, hayatı geçiş hali gibi yaşamak oysa arada kalmak bir durak olmalıdır; ikametgah ama verdiği kararın yükünü, orda kalmış olmanın bilgeliğine taşırsa daha az yararlanılır.

Belki de mesele, arada kalmaktan korkmakta yatıyor. Çünkü insan tam da oradayken kendine en çok yaklaşır ne başkalarının beklentileriyle bütünüyle kuşatılmıştır. Ne de kendi kabusuna çekilmiştir. Aralıklar nefes almayı mümkün kılar. Hayat kesinlikler değil geçmişlerle ilerler ve biz o geçişlerin sessiz tanıklarıyız. Arada kalmak, bir eksiklik değil insan olmanın doğal halidir.

Mizahın Geçmişten Günümüze Evrimi

Pınar Özdemir

Geleneksel Türk tiyatrosu içinde değerlendirilen oyunlar, köy seyirlik oyunları, kukla, karagöz, orta oyunu, meddahlık ve tuluat sanatıdır. Her bir türün kendi içinde ürünlerin sunuşları, bakımından farklılık görülse de amaçları topluma mesaj verip, bilgilendirmek olmuştur. Anlatım tarzları farklı olsa da sonuçta hepsinin amacı aynı ve kullandıkları araç mizahtır.

Bizde Türk tiyatrosu yani Türk mizahı Karagöz ile başlamıştır. Doğuşu ile ilgili birçok rivayet vardır. En çok bilinen rivayet ise Sultan Orhan Gazi zamanında camii inşaatında mukallitlik yapan Karagöz ve Hacivat olmuştur. Osmanlı'daki Karagöz'e bakarsak o günün sosyal durumu hakkında bilgilendirip ve sonra mizaha geçildiği görülür, bu oyunun büyük küçük ayrımı olmadan herkes için yapılan 5-6 saat süren oyunlar olduğu bilinmektedir. Günümüzdeki oyunlar daha kısa sürmekte bu da insanların eskisi kadar sabırlı ve meraklı olmadığını kültürel değerlerimiz konusunda artık yeterli bilgiye de sahip olmadığımızı göstermektedir. Karagöz perdesi İstanbul'u aksettiren bir aynaydı ve bu aynanın gözünden ne çarpık bir karakter ne de çarpık ve önemsiz bir hadise kurtulabilirdi. Haremde cariyeler oyunları sergilerken, böyle iğneleyici ve nüktedan konulara girip girmediklerine ilişkin, kâfi derecede bilgiye sahip değiliz fakat daha geç tarihlerde Saray kadınlarının sergilediği Tiyatro oyunlarında gerçeklerin dile getirildiği görülmektedir. Mesela 1780 yılında 1. Abdülhamidin önünde ilginç bir gösteri sergilenmiştir. Buna göre sultan kıyafet israfına mâni olmak için kadınların yüksek yakalı mantolar giymelerini yasaklamıştır. Emirlerine uyup uyulmadığını kontrol etmek için tebdil gezintisine çıkan sultan buna uymadıklarını görür ve suçluların üzerine atlayarak bizzat kendi elleriyle o nizamsız yakaları kısaltmaya kalkışır. Yaşanan bu olay o kadar fazla tesir gösterir ki haremdeki bir gösteride aynen canlandırılır. (Sabri Esat Siyavuşgil eserinden Alıntıdır.)

Geleneksel Türk halk oyunlarından Kukla, başlangıçta dini-mistik bir yapı olsa da zamanla bu işlevini yitirerek bir gösterim türü haline gelmiştir. En eski örnek olarak şaman törenlerinde kullanılan, farklı işlevlere sahip pek çok kukla çeşidi gösterebilir. Köylerde yaşamını sürdüren kukla, dini-mistik özelliklerini bünyesinde muhafaza etmeye devam ederken kentlerde gelişen kukla, bu özelliğini yitirerek önemini kaybetmiştir. Türklerin göçebe yaşam tarzları ve kukla oyunlarının sözlü kültür ürünü olması kukla ile ilgili belgelere ulaşmak konusunda yazılı belge konusunda titiz davranmamaları ile Moğol istilasının yıkıcı etkileri sebep olmuştur. İslamiyet'te insan suretlerinin canlandırılması dinen kabul görmemiş ve 9. yy. itibaren İslamiyet'e geçen Türkler bu oyun türünün tekamülünü ve yazıya geçirilişini etkilemiştir. Kukla ile ilgili ilk bilgi Divan-ü Lügati' t Türk' te geçen "kız çocuklarının oynadığı insan şeklindeki bebekler" olarak "kodurcuk". Sözcüğüdür. Oyun dört bölümden oluşur. Baş kahramanı İbiş'tir ve Karagöz'e benzer. Tekniğine gelirse üç boyutlu kukla çeşitleri olan araba kuklası, Ayak kuklası, yer kuklası, dev kukla, el kuklası, iskemle kuklası, ipli kukla diye sayabiliriz.

Genelde kullanılan malzemeler benzerlik gösterir. Türkiye en çok kullanılan el ve ipli kukladır. Türk mizahının etkili oyunlarından bir diğeri de Orta oyunudur. Orta oyununun adı ile alakalı 3 iddia vardır. Biri ortada oynandığı için orta oyunu adını aldığıdır. Diğer iddia yeniçerilerde savaşçı gruplara yeniçeri ortaları deniyor olması ve bu oyunun da yeniçeriler arasında oynanması adının da buradan geldiği rivayet edilmesidir. Üçüncü olarak Kanuni döneminde Yahudiler Avrupa'da soykırıma uğraması ile Kanuni'nin Yahudileri kendi sınırlarımıza yerleştirmesi ve 15-16. yüzyılda Yahudiler 'in Avrupa'da gördükleri Commedia Dell'arte adlı oyunu Osmanlı'ya uyarlayıp arte yerine Osmanlı'da orta diye adlandırmasıdır. Orta oyunu Karagöz'ün sahneden inmiş hali olarak düşünülür. Orta oyununda palanga adı verilen boş bir alanda kazıklara parmaklık adı verilen ipler ile belirlenen, seyirciyi etrafa alarak müzik ile Pişekâr'ın gelmesi ile başlar ve arkasından Kavuklu havası çalarak Kavuklu gelir. Günümüzde kulis olarak anılan oyuncuların giyim yeri o dönemde sandık odası veya Pusat'tan Kavuklu ve Pişekâr halkın arasından geçerek gelir. Orta oyunu 2.Mahmut'un kızı olan Saliha sultanın nişanında sergilenen Kol oyunu şair Esat'ın Surname-i Saliha eserinde geçmektedir. Ve saraya Karagöz'den önce girdiği bilinmektedir.

Osmanlı'da yevmiye günlüklerinde orta oyunu için ödenen para denmesi yazılı bir kanıttır. Orta oyunun son temsilcisi İsmail Dümbüllü ile tiyatro Tuluat tiyatrosuna evrilmiştir. Böylece Orta oyunu sahneye taşınmış olduğu gibi doğaçlama oynanmaya bir farkla devam etmiş, Tuluat ile bir omurgaya sahip olmuştur. Orta oyunu Abdurrezzak (Abdi), Kel Hasan, Küçük İsmail, Kavuklu Hamdi gibi ustaların yetiştiği gelenek, Tuluat tiyatrosuyla devam ederek Osmaniye-yi dramının başında yer alan Güllü Agop, Minakyan diğer taraftan da Osmanlı'da orta oyunu hala devam ettiren Naşit Özcan, Şevki Şatrak ve İsmail Dümbüllü olmuştur. Orta oyununun en önemli isimlerinden Abdurrezzak Efendi için Halide Edip Adivar Abdurrezzak'ın Türk tuluatçılığının büyük yıldızı olduğunu söyler. Halide Edip Abdurrezzak'ın hem komikliğini hem de hüznünü derinden hissettiğini onun bir duygudan diğer duyguya akarsu gibi geçtiğini halkta uyandırdığı neşe ve hayranlığın ancak gerçek bir sanatçıda var olabilecek bir özelliği yansıttığını ifade eder. İstanbul Şehri Udhûke-Perdâzı Meşhur Komik Abdurrezzak (Abdi, ö. 1914)- The Famous Comedian Abdurrezzak Efendi (Abdi, d. 914) makalesinden İsmail Dümbüllü ustası Kel Hasan'dan aldığı kavuğu Münir Özkul'a oda Ferhan Şensoy'a daha sonra Rasim Öztekin'e vermiş en son kavuk Şevket Çoruh'a devredilmiştir. Nesilden nesile törenlerle devredilen kavuk geleneği Kel Hasan'ın İsmail Hakkı Dümbüllü'ye vermesi ile daha sonra kavuğa simgesel anlamlar yükleyerek yeni değerler katmış ve meydanlardan sahnelere taşınan tiyatro geleneğini gelecek kuşaklara da aktaracak bir ustalık nişanı olmuştur. Böylece kavuk ve fesin yolculuğu da şu güzel sözle anlatılabilir. Mesele el öpmek değil, el almak bunun için bir ömür vermektir mesele.

Meddaha gelecek olursak med etmekten, övmekten gelmektedir. Her oyun kendi alanında ilerlerken meddahta kendi başına ilerleyen tek kişinin oynadığı bir sanat olarak yolunu bulmuştur. Bir bastonu ve mendili vardır, kadın olacağı zaman mendili yüzüne kapatır kadın olur veya bir cephe de savaş anlatıyorsa sopası tüfeği olur ya da ihtiyar bir dedenin bastonu olur. Meddahlık iki koldan beslenir. Orta Asya'daki ozan-baksı geleneği kökeninden gelen rivayet, şamanların halkı eğlendirmek için mimikle anlatma ve hareketler ile canlandırma özelliğini Türk meddahlarının da kendi karakterlerine uyarlayıp geliştirmiş olmalarıdır diğeri ise İslam toplumunda anlatıcılık yapan kıssahanlık geleneğidir. Başlangıçta Hz. Muhammed' i övenlere meddah denilirken daha sonra her türden kahramanlık hikayelerini anlatanlara da kıssahan, meddah adı verilmiştir. Bu anlatımlarda fark efsanevi ve dini olmalarıdır. Meddahlık saraylarda haber yayma amacıyla da kullanılmıştır. Meddahlıkta tek amaç güldürmek olmayıp hikmetli hikâyeler anlatarak mesaj da vermektir. Halk tiyatrosunda her zaman bir mesaj vardır, oyunların başında ve sonunda kurmaca olduğu vurgulanır. Oyunun hayal âlemi olduğunu her zaman belirtilir.

Örneklersek Karagöz hayal âleminde hayali tanrı olarak düşünülür. Bu yüzden tek kişi oynatır ve vahdet inancını temsil eder yani dünyada bir hayal âlemi gibidir, geldik, oyalanıp, gideceğiz mesajı verilir. Seni büyümlü bir dünyaya davet eder sonra da bozup gider. Mizahı 3 dönemde incelersek geleneksel, orta ve modern dönem diye Orta dönem mizahını şöyle anlatabiliriz. Sistem eleştirisinin, düzene karşı çıkışın yaratıcılık, zekâ, mizah ve birazda küstahlık ile yoğrulduğu bir tiyatro türü olan Kabare tiyatrosu öncüsü Haldun Taner ile başlayıp Metin Akpınar, Zeki Alasya, Halit Akçatepe, Orhan Aydınbaş, Kandemir Konduk, Ayşen Gruda, Kemal Sunal, Nejat Uygur, Levent Kırca, Oya Başar eleştiriyi mizah ile başarıyla birleştirmişlerdir. Günümüzde ise mizah o kadar çok evrilmiştir ki Stand-up adı ile Hasan Can, Cem Yılmaz, Ata Demirer, Ali Congun, Atalay Demirci, Beyazıt Öztürk, Yılmaz Erdoğan gibi isimler yaptığı mizah ile önceden neye güldüğümüzü unuttuğumuz için bugün de neyegüleceğimizi bilemeyerek mizahı zekanın üstünde tutmuşlardır. Oysa zekâ mizaha yön veren büyük bir güçtür. Günümüzde mizah, eleştirmek, ince bir mesaj vermek, gülmek, eğitmek için değil yermek, aşağılamak, utandırmak için kullanmamıza sebep olmuştur.

Bir Hayatın İzleri: Sait Faik Abasıyanık

Nazlıhan Bahçeci

Türk hikâyeciliğinin en önemli isimlerinden biri olan Sait Faik Abasıyanık'ın hayatına dair, özellikle doğum tarihi ve isminin kaynağı konusunda çeşitli görüşler bulunmaktadır. Bu durum, yazarın yaşam öyküsünü araştıranlar için zengin ama zaman zaman çelişkili bir tablo ortaya koyar.

Sait Faik'in resmî kayıtlarda yer alan doğum tarihi, nüfus cüzdanında Rumi 1322 olarak geçmektedir. Farklı araştırmacılar bu tarihi Miladi takvime çevirirken farklı sonuçlara ulaşmışlardır. Örneğin; Muzaffer Uyguner, Sait Faik'in doğum tarihini, Rumi 9 Kasım 1322 (Miladi 23 Kasım 1906) olarak gösterirken Sabri Esat Siyavuşgil, 22 Kasım 1906 tarihini vermektedir. Mustafa Raşit Abasıyanık da bu bilgiye katılmaktadır. Ancak İbrahim Kavaz'ın işaret ettiği yanlışlığı göz önünde bulundurarak Sait Faik'in doğum tarihini yeniden hesaplamak gerekmektedir: Ramazan Bayramı'nın ilk gününde doğduğu bilgisinden hareketle Sait Faik Hicri takvime göre 1 Şevval 1324'te doğmuştur, bu tarih Rumi 5 Teşrin-i sani 1322'ye, Miladi 18 Kasım 1906'ya karşılık gelmektedir (Sönmez, 2013:12).

Yazara verilen "Sait" ismini kimin verdiği konusu için ise iki farklı görüş bulunmaktadır: Sevgül Sönmez yazısında, doğduğu gün Ramazan Bayramı'nın ilk günü (Hicri 1 Şevval 1324) olduğu için "kutlu" anlamına gelen "Sait" adının verilmesini annesi istemiş olduğu görüşündedir. Sait Faik yıllar sonra hem annesinin koyduğu adı hem de babasının ikinci adını kullanmıştır (2013: 12). Fahri Taş ise "Sait" isminin, dedesi Seyyid (Sait)' den dolayı verildiği görüşündedir (Taş, 1988: 2). İbrahim Kavaz ise, "Nüfusa Mehmet Sait olarak kaydedilmiştir. Sonradan babasının ve amcasının göbek adı Sait'e eklenmiş ve Sait Faik olarak adı ailede ve yörede tanınmıştır" şeklinde bahsetmiştir (Kavaz, 1999: 33).

Aile Kökeni, Lise Hayatı, Çocukluk ve Gençlik Yılları

Sait Faik, hem anne hem de baba tarafından köklü bir Adapazarı ailesine mensuptur. Sakarya Adapazarı'nda Semerciler Mahallesi'nde, dedesi Seyyid'in evinde doğmuştur (Kavaz, 1999: 32; Sönmez, 2013: 12). Baba tarafından soyunu açıklayacak olursak. Sait Faik'in büyükdedesi Mehmet Efendi'dir. Büyükdede Mehmed Efendi'nin hayvan taşırken sırtındaki abayı düşürmesi nedeniyle takılan "Abasız Mehmed" lakabı ailenin unvanı olmuş, Abasızzadeler ya da Abasızoğulları olarak tanınan aile Soyadı Kanunu'ndan sonra Sait Faik'in isteğiyle Abasıyanık soyadını almıştır (Sönmez, 2013: 14). Mehmet Efendi'nin iki oğlu vardır. Büyüğünün ismine hiçbir yerde rastlanmamıştır. İkinci oğlu Sait Faik'in dedesi Seyyid'dir. Seyyid'in Mehmet Faik ve Ahmet Faik isminde iki oğlu, Fatma adında da bir kızı vardır. Fatma Hanım hiç evlenmemiştir. Ahmet Faik ise Hediye Hanım'la evlenmiş ve dört çocuğu olmuştur. Bunlar Mustafa Raşit, Melike, Hüseyin Oğuz ve Meral'dir. Dede Seyyid, Adapazarı Uzunçarşılı'da bir kıraathane işletmiştir. Kıraathanesi o günün aydınlarının buluştuğu bir yer konumundaymış. Sait Faik'in annesi Makbule Hanım, kasabanın ileri gelenlerinden Hacı Rıza Bey'in kızıdır. Hacı Rıza, Adapazarı civarında geniş toprakları olan biridir. Doğanlılar, Erenler Dernekkırı yörelerindeki arazinin bir bölümü, Hacı Rıza Bey'in ölümünden sonra Makbule Hanım'a intikâl etmiştir. Hacı Rıza Bey'in Makbule Hanım'dan başka Nâfiz isminde bir de oğlu vardır. Nâfiz'in ise Nuri, Ferdi ve Seniha isimli üç çocuğu bulunmaktadır. Aile Soyadı Kanunu'ndan sonra "Hızal" soyadını almıştır. (Kavaz, 1999: 27,28,30,31)

Sabri Esat Siyavuşgil, "Sait Faik'in on altı yaşına kadar Adapazarı'nda geçen hayatı, bizler için bir muamma olmaya devam edecek" dedikten sonra, yazarın çocukluk yıllarının en az bilinen tarafı olduğuna işaret eder. Sait Faik'in hayatının bu döneme ait aydınlatıcı bilgiyi amcası oğlu Mustafa Raşit Abasıyanık vermektedir. Adnan Özyalçınar'ın yazarla ilgili sorularını cevaplandırırken bu dönemine ait şu bilgileri vermektedir: "Sait Faik çocukluk yıllarında, bize büyüklerimizden aktarıldığı kadarıyla, son derece yaramaz, haşarı, arkadaşlarıyla devamlı çatışan, bir yerde kavgacı bir ruha sahiptir." Yazarın amcası Ahmet Faik de, onun haşarı bir çocukluk dönemi yaşadığını Muzaffer Uyguner gönderdiği mektupta belirtmiştir.

(Kavaz, 1999: 34,35). Sait Faik'in ölümünden yaklaşık bir yıl sonra annesi oğlunun çocukluk ve ilköğrenime başladığı günleri şöyle anlatır: "Kocam ilk çocuğumuzun erkek olmasına çok sevinmişti. Oğlunu istediği gibi yetiştirecekti. Oğlunu hep yanında gezdirecek, yaşlandığı zamanda işlerini ona devredecekti. Ben ise Sait'imi yakışıklı bir hariciyeci olarak görmek istiyordum. (...)Oğlumuz garip ruhlu bir çocuktü. Yaramazlığından ötürü ondan yaka silkiyorduk. (...)Sait ne istediğini ne düşündüğünü, neler hissettiğini, büyük bir inatla hepimizden saklıyordu. Yalnız, daha mektebe başladığı gün, okumaktan hoşlandığını belli etti." (Özyalçın, 1981: 91)

Sait Faik'in babası Mehmet Faik 1910'da Sait Faik ilköğrenime başlamadan, babası tahrirat kâtibi olarak Karamürsel'e tayin edilmiştir (Kavaz, 1999: 29) 1913'e kadar Karamürsel'de deniz kıyısında bir evde yaşayan Abasıyanık ailesi Adapazarı'na dönünce Sait Faik, yabancı dil eğitimi verdiği için "Gâvur Mektebi" olarak tanınan Rehber-i Terakki adlı özel okula gönderilir (Sönmez, 2013: 14).

Aynı günlerde ticarete atılan babası annesinden ayrılarak Sait Faik'i de babaannesinin evine götürür. Mâkbule Hanım, babasının akrabalarından Hacı Numan Bey'in hanımı Mürevvet Hanım'ın evinde yaşamaya başlar; Sait Faik annesini ancak haftada bir görür (Sönmez, 2013:16). Üç buçuk yıl sonra aile büyüklerinin oraya girmeleriyle Mâkbule Hanım kocasının yanına dönmüştür (Kavaz, 1999: 31).

Rehber-i Terakki'yi bitirdikten sonra Adapazarı İdadisi'ne devam eder. Ancak, kasaba Yunan İşgaline uğrayınca Sait Faik'in eğitimi bir süre aksar. 1920-1922 tarihleri arasında ailesiyle beraber o da Hendek'e gitmiştir. İşgalden sonra Adapazarı'na dönülünce yarım kalan idadi eğitimine tekrar başlamıştır. 1924 yılında Mehmet Faik Bey işini İstanbul'a nakledince eşini ve oğlunu da götürür. İstanbul'da; Şehrizadebaşı Bozdoğan Kemer, Kirazlımescit Caddesi No: 7'deki evde oturmaya başlarlar. Yazları ise, Burgazadası'nda kiraladıkları yazlıkta geçirirler. Sait Faik, bu tarihten itibaren öğrenimine İstanbul Sultanisine (İstanbul Erkek Lisesi) devam eder. İstanbul Erkek Lisesi'nde arkadaşlarıyla Arapça öğretmeni Seyit Salih Efendi'nin minderine iğne koyarak yaptıkları şaka sonucunda okuldan uzaklaştırılırlar. Sait Faik de bir grup arkadaşıyla beraber Bursa Erkek Lisesi'nde öğrenimlerine devam eder. İyi bir öğrenci değildir. 1928'de mezun olur. (Kavaz, 1999: 36)

Yetişkinlik Dönemleri ve Meslek Deneyimleri

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne kaydını yaptırır. Mezun olmadan 3.sınıfta okulu bırakır. İstedığı gibi yazmanın olanaklarını arar. İlk yazısı “Uçurtmalar” 9 Aralık 1929’da Milliyet gazetesinde yayımlanır. (Kavaz, 1999: 36; Sönmez, 2013: 18, 19)

Oğlunun eğitime ara vermesinden hoşlanmayan Mehmet Faik, onu ekonomi eğitimi alması için Lozan’agönderir. Sait Faik 1920’un kasım ayında amcası Ahmet Faik’le gemiyle Venedik’e ulaştıktan sonra aynı gece trenle Lozan’a geçerler. İsviçre’deki düzenli yaşam ve ekonomi eğitimi Sait Faik’in yaratılışına hiç uygun değildir, kısa bir süre sonra burada yaşayamayacağını anlar ve Fransa’ya gitmeye karar verir, Grenoble Üniversitesine yazılmadan önce Fransızcasını ilerletmek için Champpollien Lisesinde Fransızca derslerine devam eder. Başlangıçta Grenoble’a alışmakta zorlanır, İstanbul’a benzettiği bu şehri sevmeye başlar. Dünyanın her yerinden insanın bulunduğu bu şehir, Sait Faik’e insanları gözlemlemesi için bir fırsat sunar. Üç yıl boyunca, eserlerinde dile getirdiği gibi, ömrünün en güzel günlerini burada geçirir. Babası, ticaret eğitimi için gönderdiği oğlunun okula devam etmediğini öğrenince sinirlenir ve sert bir dille onu geri çağırır. Sait Faik, Grenoble’dan döndükten kısa bir süre sonra Halıcıoğlu Ermeni Yetim Okulu’nda Türkçe öğretmenliği yapmaya başlar. Bu ona göre bir iş değildir. Her zaman derse geç kaldığı gibi, sınıfta hakimiyeti de sağlayamaz. Bu durumu kendisi şöyle ifade eder: “Anladım ki, öğretmenlik benim harcam değil.” Altı ay kadar memuriyeti tecrübe ettikten sonra, istifasını verir. Bu arada karşısına askerlik durumu çıkar. Sait Faik’in askere gitmemek için ruh hastası olduğuna dair rapor aldığını Yaşar Nâbi belirtmektedir. Kereste Ticareti yapan Mehmet Faik Bey, oğlunun da kendisi gibi tüccar olmasını istediği için Sait Faik’i Vakıf Han’daki yazıhanesinde çalıştırmaya başlar. Kısa bir süre sonra ortaklarından Ali Emali’yi de yanına vererek Sait Faik’e Odunkapısı’nda zahire alım satımı yapmak için bir dükkân açar. Öğrenciliğinde olduğu gibi işinde de düzen tutturamayan Sait Faik, malları yok pahasına satıp dükkânı kapatır ve anahtarları babasına teslim eder. 1936’da ilk kitabı Semaver’in baskı maliyetini babasının karşılamasıyla yayımlanır. Bu yardımıyla babası Sait Faik’in yazar olma isteğini onaylamış, başka işler bulması konusundaki ısrarından da vazgeçmiştir. Annesi de oğlunun büyük bir yazar olacağına dair inancını pekiştirmiştir. (Sönmez, 2013: 21-27; Kavaz, 1999, s. 42-44)

Hastalığı ve Ölümü

29 Ekim 1938'de Mehmet Faik Bey yakalandığı ağır bronşitten kurtulamayarak ölür. Sait Faik babasının ölümünden sonra Sait Faik, zamanının çoğunu adada geçirmeye başlar. Geceleri hikâye yazarak, gündüzleri ya kırlarda tek başına dolaşarak ya da balıkçı dostlarıyla balığa çıkarak yaşamaktaydı (Sönmez, 2013: 28).

1940, sanatkârın hayatında yeni bir dönemin başlangıcını teşkil eder. 1937'de "Kurum" gazetesinde yayınlanan "Çelme" aslı hikayesi 15 Haziran 1940'ta "Varlık" dergisinde ikinci defa neşredilir. Yazar, hikâyenin konusundan dolayı askerî mahkemeye verilir. Mahkeme beraatle neticelense bile, Sait Faik ve annesinin korkulu dakikalar geçirmesine vesile oldu. Bu olayın etkisiyle bir müddet yeni hikâyeler yayınlamaz. 28 Nisan 1942 – 31 Mayıs 1942 tarihleri arasında "Haber -Akşam Postası-" adlı gazetede muhabir-gazeteci olarak çalışmıştır. Ancak, bu işe de sadece bir ay dayanabilmiştir. 1944'te ikinci defa mahkemeye verilme korkusuyla tedirgin olur. Bu tarihte "Medarı Maişet Motoru" adlı romanını kendi parasıyla yayımlatır. Bir ihbar üzerine kitap toplatılır. O günlerde karşılaştığı Ömer Faruk Toprak'a "Yazmayacağım artık. Emek veriyorsun yazıyorsun, paranla bastırıyorsun, toplatıp atıyorlar bir kenara. Yazmayacağım." sözleriyle kızgınlığını ifade eder (Kavaz, 1999: 44-46; Toprak, 1966: 14).

1945 yılında Siroz tanısı konmuş, iç dünyası çelişkilerle dolu olan Sait Faik için hastalık yeni bir sıkıntının kaynağı olmuştur. Bu olay onu iyice yalnızlığa sürüklemiştir. Çoğu zamanını Burgazada'da geçirmekte, nadiren İstanbul'a inmektedir. Bu dönemde yazdığı hikâyelerde daha özgün bir yapı dikkat çekmektedir. Tamamen kendi dünyasına yönelmiş, dış dünyayı kendi ferdi bir tarzda yorumlamaya başlamıştır. Sağlığı için dikkat etmek zorunda olduğu perhiz onu iyice sıkıntılı bir insan haline getirmiştir. 1951 yılında, tedavi için Paris'e gitmeye karar verir. Fakat Paris'te geçirdiği beş günden sonra hemen geri dönmüştür. 1953'te "Mark Twain Cemiyeti" şeref üyeliğine seçilir. Böyle bir üyelik ilk defa bir Türk hikâyecisine verilmiştir. Hastalığı devam etmekte, zaman zaman gelen krizler onu iyice sarsmaktadır. Sirozun kendisini ölüme götüreceği âdeta bir fikr-i sabit gibi devamlı kafasındadır. 5 Mayıs 1954 günü kriz geçirmesi nedeniyle yemek borusundaki kanama sonucunda Marmara Kliniğine kaldırılır. Altı gün devam eden bu koma halinden kurtulamayarak 11 Mayıs 1954 günü saat 02.35'te hayata gözlerini yummuştur. Eşsiz hikâyeleriyle Türk edebiyatında derin izler bırakan yazar, 12 Mayıs 1954'te Zincirlikuyu mezarlığına defnedilmiştir (Kavaz, 1999: 46-50; Uyguner, 1966: 21).

Kaynakça:

- Kavaz, İbrahim. (1999). Sait Faik Abasıyanık . İstanbul: Şule Yayınları
 Sönmez, Sevengül. "Kısa Ama Verimli Bir Yaşam" Sait Faik Abasıyanık: Anma ve Armağan Kitapları Dizisi.Ed. Yalçın Armağan. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2013, s. 12-75.
 Taş, Fahri. (1988). Sait Faik Abasıyanık . Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
 Toprak, Ömer Faruk. (1966, 13 Mayıs). Bir Sait Faik Yaşamıştı. Yön , (163) , 14-15.
 Uyguner, Muzaffer. (1966, 1 Mart). Sait Faik Bibliyografyası. Varlık , (665) , 16.

Kafkasya Cihadı ve Nakşibendilik

Kübra Özkan

Osmanlı devletinin çöküşünden Rusya'da çarlık rejimine Bolşevik ihtilali ile son verilerek yerini Komünizmin alışından sonra Türkiye coğrafyasında yaşayan bizler üç çeyrek asır adeta kabuğumuza çekildik. Bir iki gayretkar insanın ferdi bazı teşebbüsleri dışında artık dünyanın iki süper gücünden biri olarak anılan o zaman, baskıcı, totaliter rejim altında yaşayan insanlarımızla nerdeyse hiç ilgilenmedik. Hatta çoğumuzun şimdilerde kısmen birer bağımsız ülke haline gelmiş olan bu kardeş yurtları halen tanımamış olduğumuzu söylesek abartmış olmayız..

19. Yüzyılda Rus emperyalizmine karşı destansı bir mücadele örneği sergilendi. İmam Masum ile temeli atılan Gazi Muhammed ile şekil alan, İmam Hamzat ile şaha kalkıp ve Şeyh Şamil ile kemela eren bir hareket. Batılılar bu harekete MÜRİDİZM dedi, Müslüman halklar CİHAD, kendileri ise GAZAVAT olarak adlandırdı..

Batılı soysoyogların toplum bilimcilerin bildiği ve müslüman halklardan sakladığı çok şaşırtıcı bir hakikat var ki biraz o hakikate değinmek istiyoruz. Şeyh Mevlana Halid Bağdadi'nin sadık öğrencileri Şeyh Cemaleddin Kumuki, Şeyh Muhammed Beraği'nin gayretleri ile Nakşibendilik bu topraklara geldi.. Başta İmam Hamzat olmak üzere bir çok komutan ve naibin kendi ifadesi ile İslamı şeklen kabul etmiş fakat yaşantı ve mücadele ruhu olmayan başı boş olarak yaşayan insanlardı dağlılar. Hatta o dönemde bir çok Çeçen, Inguş ve diğer dağlı kabileler henüz müslüman olmamış Hıristiyan ve Pagan inancı ile yaşamaktaydılar. Nakşibendilik ile büyük islam şururu kazanan İmam Gazi Muhammed ilk iş olarak müslüman olmayan kabile ve köyleri İslam'a çağırdı. Bu davet ve tebliğ İmam Hamzat döneminde de devam etti. Şamil'in devrinde ise tambir İslami şuura kavuşmuş halkların arasında ki bazı münafıkların ayıklanma mücadelesi verildi. Ve artık külli bir direniş ve topyekun bir cihad ortamı hasıl olmuştu. Bu insanlar Allah yolunda cihad etmeyi ve şehid olmayı okadar benimsemişti ki oğulları şehit olan babaların keşke diğer oğlumda şehid olsa diye ağladıklarını mektuplar ve hatıratlardan okuyabiliyoruz. Tasavvuftan aldıkları feyz ile adeta yeniden dirilen bu insanlar günümüz müslümanları için halen taze bir örnek teşkil etmekte. Tolstoy dahi bu ruhi dirinişten etkilenmiş oda batılılar gibi bu hareketi MÜRİDİZM olarak adlandırmıştı.

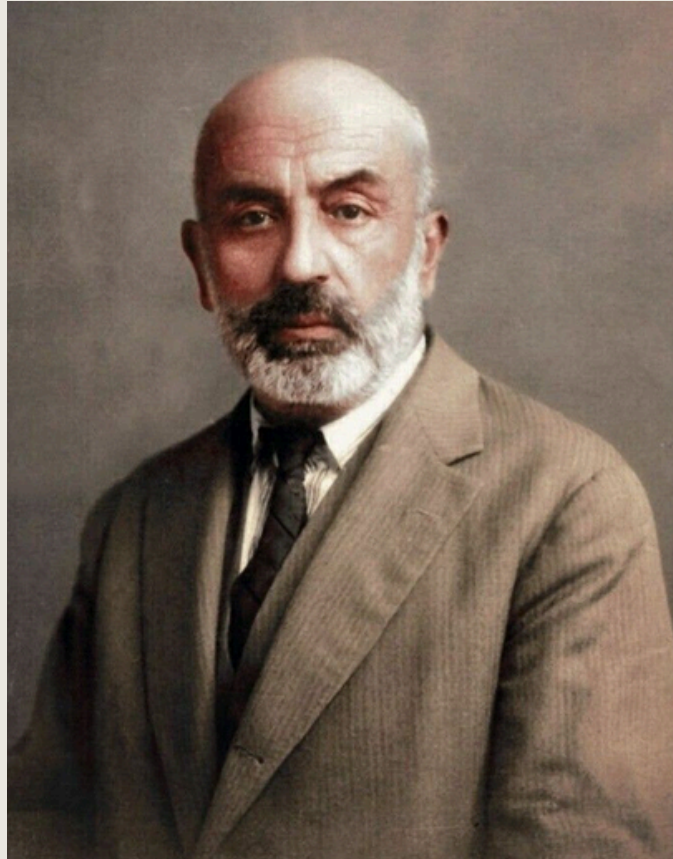
Özetle söylemek gerekirse tasavvufun kişisel uyanış ve öze dönüş etkisinin yanı sıra bir toplumda da nasıl bir etki yaptığı örneği Kafkasya'da Çeçenistan ve Dağıstan dağlarında görülmektedir. Tasavvufun müslüman toplumlardaki bu etkisini keşf eden Batılı oryantalistler son iki yüzyıldır bu ahlaki sistemi yanlış tanıtmak ve ifsat olmuş bazı tasavvuf ekollerini nazara vererek müslüman toplumları tasavvufa karşı tavır aldırma için türlü hile, tezvirat ve iftira ile çalışmalarına devam etmektedir..

Mehmet Akif Ersoy

Merve Polat

1873 Aralık ayında doğdu Mehmet Akif Ersoy. Babası ona Ragif adını verdi ve vefat edene kadarda oğluna bu isimle seslendi. Ancak annesi ve yakın çevresi ona Akif ismiyle hitap ediyordu. İlk tahsiline babasından aldığı lisan eğitimi ile başladı. Sonrasında Buhari Mektebi, Fatih Mektebi, Fatih İbtidasi, Fatih Merkez Rüştüyesi, Mülkiye Mektebi son olarak da Mülkiye Baytar Mektebi'nde tahsil gördü.

Daha rüştüyedeyken şiire merak duymaya başladı. Rüştüyede eğitim alırken babasının ölümüyle Baytar Mektebi'ne gitti. Ancak yazmaktan asla vazgeçmedi. Özellikle şiirle çok meşgul oluyordu işte bu süreçte ilk şiiri Destur'u yazdı. Azimli ve başarılı olan Mehmet Akif bir yandan şiir yazarken Baytarlık Mektebi'ni de birincilikle bitirdi, baytarlık mesleğine başladı. Mesleğe başladığı yıllarda bir mecmuada iki gazeli yayımlandı. Artık Mehmet Akif baytarlığın yanında şairliğede adım atacaktı. Şair olarak anılıyor, büyük işler başarıyor ama o, "Ne tasannu bilirim, çünkü ne san'atkarım" diyecek kadar mütevazı davranıyordu. Ruhunu, davasını, inandıklarını, insanı, insanca yaşamayı anlatıyordu satırlarında. Yoksulluğu yaşıyor, yoksulluğu görüyor, onu yazıyordu ve Küfe'yi kaleme aldı. Perişandı İstanbul sokakları,yoksuldu Hasan, sırtında ağır bir küfeyle hayat savaşı veriyordu dizelerinde. Hayallere yer yoktu şiirlerinde, gerçeği olduğu gibi anlatıyordu. Vatanına, milletine aşık bir şairdi. Şiirlerinde de bu sevgi hissediliyordu.

Kurtuluş Savaşı'ndan zaferle çıkılması ile bağımsızlığımızı simgeleyen bir marş yazılması isteniyordu. Kazanan şaire para ödülü verilecekti. Mehmet Akif Ersoy para ödülü nedeniyle yarışmaya katılmak istemesede yakın çevresinin ısrarlarına dayanamayarak İstiklal Marşı'nı kaleme aldı. O, çok sevdiği milletine "Korkma,sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak. Sönmeden yurdumu üstünde tüten en son ocak." dizeleriyle güç veriyordu.İşte milli ruhu,istiklali anlattığı on kıtalık şiiriyle birinci olacak,kazandığı ödülü ise Türk ordusu,yoksul kadın ve çocuklara bağışlayarak "Vatan Şairi" ve "Milli Şair" ünvanlarıyla anılacaktı.

Vatanına aşık olan şair bir süre vatanından ayrılarak Mısır'a gitmiş ve hayatının son 11 yılını burada geçirmiştir. Mısır'da siroz ve sıtma hastalığına yakalanmış, tedavi için önce Lübnan'a daha sonra özlemini duyduğu vatanında Antakya'ya sonrasında ise İstanbul'a getirilmiştir. Aralık ayında dünyaya gelen Mehmet Akif Ersoy yine Aralık ayında bizlere en kıymetli miras olan milli marşımızı bırakarak aramızdan ayrılmıştır.

Bir Çözülme Romanı: Kiralık Konak

Dilan Aşkın

Bir toplum değişirken en önce ne yıkılır; aile mi, değerler mi ,dil mi? Kiralık Konak, bu sorunun cevabını bir ailede iç çatışmalarından arayan bir roman olarak karşımıza çıkar. Yakup Kadri Karaosmanoğlu konakta bizlere bir ailenin ya da konağın kapıları ardında yaşanan olayları anlatırken bir devrin sonunu kayda geçirir. Romanın içinde yer alan konak yalnızca bir yaşam alanı değil geleneksel olan değerleri eski ve yeni tartışmaları yerleşik yaşamın bir sembolüdür. Ancak bu konak artık taşıyamadığı geçmişin gölgesiyle ayakta durmaktadır.

Romanda bize üç kuşağın yani üç ayrı insanın dönemini aynı çatı altında toplayarak ,uyumda çok çatışmayı doğurur. Yaşlı kuşak geçmişte tutunur, gençler batılılaşmanın etkisiyle bambaşka hayaller peşine koşar. Arada kalanlar ise ne eskiyi benimser veya korur ne de yeniyi benimser ve korur. Yakup Kadri bu durumda bireysel aile hikayesi olarak dışın çıkararak toplumsal bir çözülmenin etkisine dönüşür. Yakup Kadrinin anlatım tarzına gelirsek Yakup Kadri ne romantiktir ne de yargılayıcı. Yazar, değişimi idealize etmez fakat geçmişe de masumlaştırmaz. Onun bakışı daha çok teşhis koyan, mesafeli ve gözlemci bir bakıştır .

Romanın asıl gücü ,anlattığı dönemi aşabilmesine yatar. Değişim sancısı, kuşak çatışması ve değer kaybı yalnızca Osmanlıdan Cumhuriyete geçiş sürecine ait değildir. Bu nedenle Kiralık Konak, her toplumsal dönüşüm döneminde yeniden okunabilecek bir metni korur .

Mesut İnsanlar Fotoğrafhanesi

Bensu Güler

Ziya Osman Saba, Türk edebiyatında sade diliyle derin duygular anlatabilen önemli yazarlardandır. Eserlerinde içten bir anlatım vardır. Mesut İnsanlar Fotoğrafhanesi, yazarın insan ruhuna, geçmişe ve mutluluk arayışına yöneldiği öykülerden oluşmaktadır. Bu kitaptan hayatın küçük alıntıları, sıradan insanların iç dünyasını anlatır. Asıl amacı hissettirmektir.

Eserin en belirgin yönü, geçmişe duyulan özlemdir. Yazar, eski İstanbul'un sıcaklığını, mahalle ilişkilerini, çocuk seslerini ve aile bağlarını anlatırken aslında biten değerlere isyan eder. Onun için İstanbul, bir şehir değil; bir duygu ve hatıradır. Dar sokaklardaki adımlar, yağmurun kaldırımlarda bıraktığı iz, sabahları duyulan vapur sesi... Ziya Osman Saba'nın da dediği gibi "Mutluluk belki de kaybetmeden önce farkına varamadığımız şeydir."

Kitaba adını veren "Mesut İnsanlar Fotoğrafhanesi" adlı öykü, kitabın anlam merkezidir. Yazar, bir gün işten çıkıp Beyoğlu sokaklarında dolaşırken "Mesut İnsanlar Fotoğrafhanesi" adlı bir dükkân görür. Vitrinde mutlu ailelerin, gülen çocukların, sevdalı çiftlerin fotoğrafları asılıdır. O fotoğraflara bakarken kendi hayatını sorgular; yüzündeki gülümsemenin eksikliğini fark eder. Fotoğrafçı, onu yüzündeki hüznü görüp "Siz gülümsemiyorsunuz efendim" der. Bu cümle hem öykünün hem de kitabın özü olmuştur. Çünkü yazar, mutlu görünen insanların bile içinde taşıdığı sessiz hüznü anlatır.

Kitaptaki diğer öyküler de benzer duygular taşır. "Bir Fincan Kahve" adlı öyküde de geçmiş dostlukların sıcaklığı hatırlanır. Bir fincan kahve artık yalnızlıkla içilen bir hatıraya dönüşmüştür. "Evimiz" de çocukluğun geçtiği evin yıkılışı, zamanın kaçınılmaz değişimini simgeler. "Bir Çocuk Bahçesi" ise masumiyetin kayboluşunu anlatır. Yazar, oynayan çocukları izlerken kendi geçmişine döner. Her öyküde hissedilen şey, bir dönemin kapanmakta oluşudur.

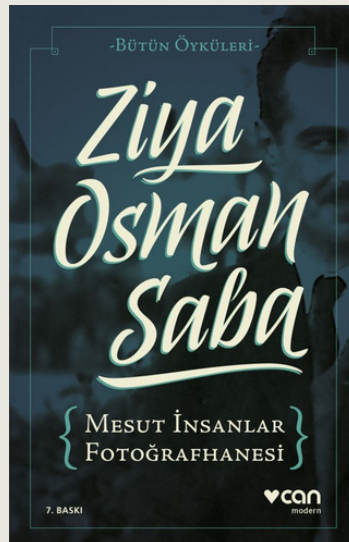
Ziya Osman Saba'nın dili sade ama güçlüdür. Cümleleri derin, içten ve samimidir. Yazarın kişiliğinden gelen bu duygusal incelik, onun öykülerine de yansımaktadır. Anlatımında yapmacıklık değil, içten bir sıcaklık vardır. "Bir gülümsemede bütün bir hayatı bulmak mümkündür." der. Okurlar, yazarın öykülerini okurken kendi çocukluğuna, kaybettiklerine ve geçmişte kalan huzurlu anıları hatırlatır.

Mesut İnsanlar Fotoğrafhanesi yalnızca bir öykü kitabı değil, bir insanlık öyküsüdür. Ziya Osman Saba bu eserinde "mutluluk" kavramını sorgulamaktadır. Onu dış dünyada değil, iç dünyada arar. Mutluluk bir evin sessizliğinde, bir vapur düdüğünde ya da bir kahve kokusunda gizlidir. Bu yönüyle eser, bize hem kaybettiklerimizi hatırlatır hem de elimizdekilerin kıymetini öğretir.

Ziya Osman Saba, bu kitapta kendi hayatının fotoğrafını çekmiştir; ama o fotoğraf, yalnızca ona ait değildir. Her karesinde insan ruhunun en saf hâli, sevinçle hüznün arasındaki ince çizgi vardır. O fotoğraflarda ne yapmacık gülüşler ne de sahte mutluluklar bulunur; yalnızca hayatın içinden gelen, sade ama derin bir gerçeklik yer alır. Çünkü Saba'nın dünyasında insan, hem mutluluğu hem de hüznü birlikte taşır.

Aslında bu fotoğraf hepimizin yüzünü yansıtır. Çünkü hepimiz bir zamanlar "mesut insanlar fotoğrafında" yer almış, sonra yavaş yavaş kadrajdan çekilmişizdir. Zaman, biz farkına bile varmadan renkleri solan o fotoğrafın üzerini fazla kaplamıştır ama yazar bize hatırlatır; fotoğraf silinse de içimizdeki o anlar yaşamaya devam eder. Bir çocuk gülüşünde, bir eski şarkıda, bir hatıranın köşesinde yeniden canlanır. Onun sözleriyle, mutluluk geçip giden bir an değil; hatırlamayı bilen kalplere aittir.

“İçimizdeki Şeytan” İzlenimleri

Meltem Sude Işıldakoğlu

İnsanı ve hayatın zorluklarını abartmadan, süslemeden, sade bir şekilde anlatan; yoksulluğu, haksızlığı, yalnızlığı ve sevgiyi herkesin anlayabileceği bir dilde ele alan, Türk edebiyatının değerli yazarlarından biri Sabahattin Ali'nin psikolojik yönleriyle karşımıza çıkan bir eseridir İçimizdeki Şeytan. İçsel ve toplumsal çatışmalardan oluşan psikolojik bir romandır. Okumaya başladığında insanda merak uyandıran bir eserdir. Kendinizi, “Acaba bu romanda hangi duygular, hangi düşünceler beni alıp götürecektir.” diye düşünürken bulursunuz.

Eserin ismi, insanı ilk duyduğunda ilginç hissettiren bir isim. İçinde kelime oyunları barındırıyor. Elbette içimizde gerçek bir şeytan yok; fakat insan, bazı düşünceleri veya uygulamaktan çekindiği, sorumluluğunu almaktan kaçtığı davranışlar ve fikirlerde hep o şeytani mesul tutar. İnsanoğlu... Üstlenmek istemediği, işine gelmeyen durumları veya düşünceleri kabullenmek, sorumluluğunu almak istemez. “Ben değil, içimdeki şeytanın düşünceleri bunlar.” der. Kendi düşünceleri olduğunu kabul etmez ve bu düşüncelerden kaçmaya çalışır. Bunun nedeni cesaretsizlik mi, tembellik mi, umursamazlık mı? Sebebi bilinmez. Belki de içindeki bu bilinmezliklerden, korkulardan ve o kaçış hissinden dolayı düşüncelerini kabul edemiyordur.

İnsan hayatının yörüngesinin hangi yöne doğru gittiğini göremediğinde, kafasının içinde binbir türlü düşünce ve binbir türlü duygu geçer. Bazıları insanda kaygı oluşturur, bazıları ise “Olsa nasıl olurdu” diye düşündürür. İnsanın kendini hep iyiye ve güzele yakıştırdığı bir hali vardır. İşler tahmin ettiği gibi olmadığında bunları hak etmediğini düşünür fakat kendini sorgulamaz, nedenini düşünmez. Sorumsuzluklarını, bencilliklerini, fütursuzca davranışlarını hesaba katmaz, yalnızca iyisine layık olduğunu düşünür. Romandaki baş karakter Ömer tam da böyle biridir. Kendini sürekli mazlum gören, bencil bir ruh haline sahip, pervasızca davranışlar sergileyen; fakat kendini iyisine layık gören bir karakterdir. Davranışları sonucunda önü alınması zor durumlara düşer ve düzetmek yerine aynı şekilde devam eder. Birtakım olaylardan dolayı nezarete düşmesiyle kendini ve yaşadığı durumları sorgulamaya başlar.

Macide ise, kendi hayatını kurmayı arzulayan bir kadındır. Yeni tanıştığı Ömer ile evlilik yoluna girer ve birlikte yaşamaya başlarlar. Hayat karmaşası içinde, kendi hayatından bir hayli farklı olan Ömerin yaşantısına alışmaya ve bu yaşantıda var olmaya çalışır. Bireysel ve toplumsal çatışmalar üzerine işlenen bu eser, diğer karakterler ve olaylarla birlikte derinleşir.

Eserin en düşündürücü tarafı, Ömer'in pervasız davranışları kadar Macide'nin bu pervasızlığa eşlik eden derin sessizliğidir. Macide, Ömer'den önce bambaşka bir hayat yaşar. İstanbul'da Konservatuar okuduğu için akrabalarının yanında kalır ve okuldan-eve evden-okula olan bir hayat yaşar. Ona fazlalıkmış gibi hissettiren akrabalarının düşüncelerinin farkındadır ve onlarla yaşamak istemez; fakat o zamanlarda bile bu derin sessizliğini sürdürür. Ömer ile görüşmeye başladıktan sonra ise başka bir hayatın mümkün olabileceğine inanır ve birlikte yaşamaya başlayarak evlilik kararı alırlar. Başlarda iyi giden bir birliktelikleri olsa da eve giren maaş yetmediği için düşünceli ve kaygılı bir ruh haline bürünen Ömer, gitgide sessizleşir; derdini Macide'ye söyleyemez ve bu düşüncelerle kendini perişan eder. Yanlış yollara başvurur ve içinden çıkılması zor durumlara düşer. Macide sustukça Ömer kendini sorgulamak zorunda kalmaz; Ömer kaçtıkça Macide yalnızlaşır. Macide'ye her ne kadar âşık olduğunu iddia etse de o kadar da önemsemez ve kafasının içinde ona kaygı ve anksiyete oluşturan düşüncelerin arkasına sığınır. Düşüncelerini tasavvur etmeye çalışsa da ona hiçbir şey söyleyemez. Birtakım olaylardan ötürü nezarete düşen Ömer, kendini ve yaşadığı durumları sorgulamaya başlar. Macide ile aralarında bir bağ oluştuysa da artık eskisi gibi değildir ve neredeyse kopmuştur.

Macide'nin bu derin sessizliği her ne kadar anlaşılabilir görünse de, ben bu suskunluğun biraz fazla uzadığı kanaatindeyim. Bu suskunluğun ardında, Ömer'in karakterini kabullenışı ve değiştiremeyeceği şeylerin farkına varışı olabilir. Macide Ömer'in bu halini içten içe hep sorgular. Düşünceler zihninde dolaşır sorular birikir; fakat bu düşünceler Ömer'in davranışları önü alnamaz bir hal alıp nezarete düşene kadar hiçbir zaman dile gelmez. Macide bütün bu olayların da vesilesiyle Ömer'i aslında sandığı gibi sevmediğini, ona âşık olmadığını fark eder. Ömer nezaretteyken, Macide'nin Balıkesir'den bir tanıdığı olan Bedri, maddi ve manevi Macide'nin hep yanında olmaya çalışır. Hasta bir ablası olmasına rağmen Macide ve Ömer'in geçimlerini neredeyse tek başına üstlenir ve onlara destek olur. Bu durum onların arasında görünmez, derin bir bağ kurulmasına neden olur. Macide için bu fark ediş bir son, ama aynı zamanda yeni bir başlangıçtır. Ne yapacağını tam olarak bilemez; fakat Bedri'nin varlığına güvenir ve onunla yeni bir hayata başlar.

Bana göre Macide'nin bu derin sessizliği bu kadar uzun sürmeyebilirdi. Eğer en başta dertlerini birbirlerine dürüstçe açabilseler ve kafalarındaki tüm soru işaretlerini konuşabilselerdi, ne bu sessizlik bu kadar uzar, ne de bu iletişimsiz birliktelik bu kadar arafta kalırdı. Susmak, sorunların daha da büyümesine sebebiyet vermiş oldu.

Konuşulmayan her düşünce, ertelenen her yüzleşme sonunda daha büyük bir kopuşa dönüşür. Ömer'in sevgi diye tabir ettiği şey aslında bir sevgi değildir. Sevgi, Sadece bir duygu değil; aynı zamanda sorumluluk, emek, dürüstlük ve anlaşılmayı ister. Fakat Ömer bunların sorumluluğunu alamaz. Macide ile Aralarında bir bağ varsa da artık kopmuştur. Ömer nezarete, yaşadığı olayları ve kendini sorgulamasının sonucunda pervasız ve bencil davranışlarının farkına varır ve Macide'ye hak verir; fakat onunla görüşmek istemez. Bu düşüncelerini Bedri'ye anlatır. Kendisi artık farklı bir yola gideceğini ve yeni bir hayata başlayacağını söyler ve Macide'yi Bedri'ye emanet eder. Roman da ifade edilen şu cümleler, Ömer'in düşüncelerini bir nevi açıklar niteliktedir:

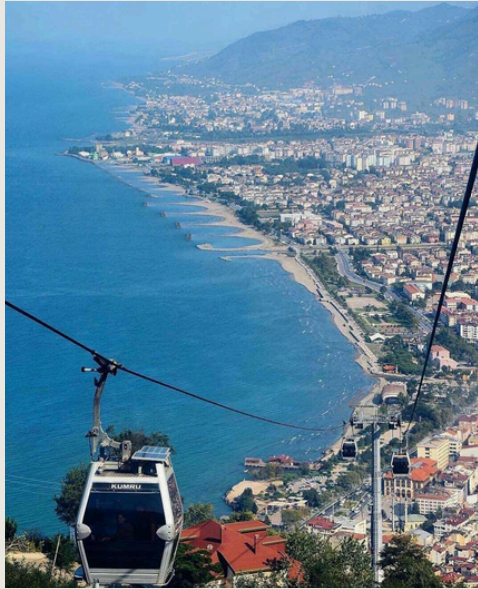
“İsteyip istemediğimi doğru dürüst bilmediğim, fakat neticesi aleyhime çıkarsa istemediğimi ifade ettiğim bu nevi söz ve fiillerimin daimi mesulünü bulmuştum. Buna içimdeki şeytan diyordum; müdafaasını üzerime almaktan korktuğum bütün hareketlerimi ona yüklüyor ve kendi suratıma tüküreceğim yerde, haksızlığa, tesadüfün cilvesine uğramış bir mazlum gibi nefsimi şefkat ve ihtimama layık görüyordum... Halbuki ne şeytani azizim ne şeytani? Bu bizim gururumuzun, salaklığımızın uydurması... İçimizdeki şeytan pek de kurnazca olmayan bir kaçamak yolu... İçimizde şeytan yok... İçimizde aciz var... Tembellik var... İradesizlik, bilgisizlik ve bunların hepsinden korkunç bir şey; hakikatleri görmekten kaçma itiyadı var... Biçare irademizle hayatta dümensiz bir sandal gibi dört tarafa savruluyor ve devrildiğimiz zaman kabahati meçhul kuvvetlerde insan iradesinin üstündeki tesirlerde arıyoruz...

Ordu

Özge Ergünce

Ordu'ya adım attığınızda ilk fark ettiğiniz şey, doğanın cömertliğidir. Sahil boyunca uzanan yürüyüş yolları, bir yanda sonsuzmuş gibi görünen Karadeniz, diğer yanda yeşilin her tonunu barındıran tepelerle çevrilidir. Boztepe'ye çıkan teleferik ise şehrin kalbini kuşbakışı görmek isteyenler için adeta bir davettir. Yukarı çıktığınızda Ordu, bir kartpostal gibi serilir ayaklarınızın altına; denizle gökyüzü neredeyse birbirine karışır.

Şehrin ruhu sadece manzaralarında değil, insanlarında da saklıdır. Ordu'da selamlar içtendir, sohbetler kısa ama samimidir. Küçük çay bahçelerinde içilen bir bardak çay, bazen saatler süren bir huzura dönüşür. Fındık bahçeleri arasında yapılan bir yolculukta, toprağın emeğini ve sabrını hissedersiniz.

Perşembe Yaylası'nda sisin yavaşça yayılışını izlemek, Ulugöl'de suya düşen ağaç yansımalarında kendinizi kaybetmek, Ordu'da yapılacak şeyler listesine değil; yaşanacak anılar defterine yazılır. Çünkü bu şehir gezilmez, hissedilir.

“İnsan kendini ifade etmek istiyor her şeyden önce“

İbrahim Aslaner

Öncelikle söyleşi teklifimizi kabul ettiğiniz için teşekkür ederiz. İlk sorumuz her ne kadar klasik bir soru olsa da sizi tanımamız için cevaplarınız bizim için değerli. Yazmaya ilk ne zaman ve nasıl başladınız?

Ben teşekkür ediyorum. Tokat'ta üniversite öğrencilerinin çıkarmış olduğu bir edebiyat dergisi beni ziyadesiyle mutlu etti. Sorunuza gelecek olursak, yazmaya ne zaman başlanır, doğrusu bu sorunun cevabını ben de merak ediyorum. Bir anda hadi ben yazıyorum artık, yazar olmaya karar verdim denmiyordur herhalde. En azından bende böyle olmadı. Okul yıllarında küçük karalamalar, çocuksu metinler ve romantik çıkışlar hepimizin denediği şeylerdir. Ben de zaman zaman şiirimsi metinler yazmıştım. Tam manasıyla yazıyorum, yazabiliyorum dediğim öykü metinleri üniversite sonrasında ortaya çıktı. Yazdığım metinleri birileri okusun, sesimi birileri duysun istiyordum. Bu yüzden dergilere öyküler göndermeye başladım.

Sizi bu alana yönlendiren en önemli etken neydi? Size en çok ilham veren yazarlar kimlerdir?

İnsan kendini ifade etmek istiyor her şeyden önce. Konuşkan biri değildim hiçbir zaman. Küçük bir çevreyle sınırlıydı iletişimim. Buna rağmen insanlara kendimi bir şekilde anlatmak, ifade etmek istiyordum. En büyük gerekçe bu sanırım. Yazmak bir ifade biçimi. Zamanla yazmak benim için bir özgüven alanına dönüştü. Yazdıkça insanlarla olan iletişimim de güçlendi. Okudukça insanları tanımaya başladım. Bu manada okumak ve yazmak zihnimdeki tek tip insan şeması kırdı, diyebilirim.

İlham konusu, yazarlarla sınırlandırılmayacak kadar geniş bir konu. Hatta ben buna ilham dememeyi tercih ediyorum. Beslenme, diyebiliriz. Kalemimi besleyen, ilk evvela hayatın kendisi, yaşadığım ev, mahalle ve diğer sosyal alanlardır. Yazma şeklimi, kurgulama pratiğimi etkileyen yazarlar var muhakkak. Bunun için beş isim saysam yeterli olur sanırım: Tanpınar, Kemal Tahir, Tarık Buğra, Orhan Pamuk, Hasan Ali Toptaş. Bu silsile aynı zamanda Türk romanının serencamı açısından da kıymetlidir diye düşünüyorum.

Yazma ritüelleriniz var mı? Belirli bir saatte mi yazarsınız yoksa ilhamın gelmesini mi beklersiniz? Masanızda olmazsa olmaz dediğiniz bir eşya varmı?

Yazma ritüelim yok. Yazmak işi esasında özel bir alan. Yazarın mahremi. O ana dair olan şeylerin açık edilmesini pek doğru bulmuyorum. Belli bir zamandan ziyade bir ortam, mesela sessizlik, karanlık, bir parça soğuk yazmam için yeterli. Masamda olmazsa olmaz dediğim bir eşya olarak bilgisayar, derdim ama yazdığım son novellayı elle yazdığım için artık o da olmazsa olmazım değil.

Romanlarınızdaki karakterleri günlük hayatınızdaki insanlardan esinlenerek mi oluşturuyorsunuz?

Evet. Kesinlikle evet. Tanıklıklarım, arkadaşlıklarım, yaşadığım şehir, adımladığım sokaklar, göz göze geldiğim satıcılar ne bileyim toplum dediğimiz insanların birbirine değerek kurduğu yapı karakterlerime can veren asıl unsurlardır. Bunu anlamak istiyorum, sözün başında da söylediğim gibi insanları tanımak istiyorum, bunun yolu da onları gözlemek, onlarla birlikte yaşamak ve nihayetinde buna kafa yorarak hikayeletirmekten geçiyor sanırım. Burada gerçekçilikten bahsetmiyorum, zaten sanat özünde dönüştürücü gücü olan bir yapı, mahalleden arkadaşın olan kişi romanda muhakkak başka bir kişiye dönüşüyor, dönüşmek de zorunda.

Bir kitabı ikinci defa okuduğumuzda, aynı kitabı mı okumuş oluruz?

Hayır. Okuduğumuz yeni bir kitaptır demeliyim. İki okumanın arasına giren zamanla bu yenilik doğru orantılıdır. Çünkü okurun bakışını bu zaman değiştirmiştir, duyguları, düşünceleri, inançları kesinlikle değişmiştir. Kelimeler aynı olsa da kitaptaki yolculuğu farklı yollardan olacaktır. Bu yalnızca kitap için de değil, bir resme ikinci defa baktığımızda, bir müziği ikinci defa dinlediğimizde ya da bir oyunu ikinci defa izlediğimizde bahsettiğim yenilik hissini yaşarız.

Hayali yazarlık olan gençlere tavsiyeleriniz nelerdir?

Yazsınlar. Sonra okusunlar. Yazmanın belki de iki güçlü antrenmanı bu: yazmak ve okumak. Beslenme kaynaklarını da çoğaltmaları gerekiyor tabii ki. Yazmak sadece okunan metinlerle olan bir şey değil. Şahit olarak sokakları adımlayarak insan içine karışarak ne bileyim iyi filmler izleyerek tabiatı hissederek kalemlerini beslemeleri de gerekiyor. Tabii ki yazdıklarını bir yerlere yollamaları da gerekiyor. Sonrasını zaten insan kendisi adımlayabiliyor.

Bu söyleşi aracılığıyla yayımlanacak yeni dosyalarınız var mı? buradan duyurmuş olalım.

Yeni bir dosya var evet, şu sıra baskıya gitmek üzere. Bir çocuk romanı. Belki yayımlanmış öykülerimden bir öykü dosyası yapabilirim bu yıl. Tabii beni en çok heyecanlandıran haber, yeni bir romana başlarım. İnşallah başlarım, diyelim. Sorularınız için teşekkür ederim, umarım Tuna dergisi uzun soluklu bir dergi olur.

Tokad'ın Kırkları

O tarafta «Top Çam»ın doruğunda «Tek Mezar».
Altında «Kırk Kız» yatar;

Yakınında kırk kıza
Ayna olan bir pınar...

Şurda beri tarafta Tokad'dan Haç Dağı'na
Tırmanan «Kırk Badal» var.

Kırk kız daha bulursun bu yanda, inip gitsen.
Tarihinden kalma Gök Medrese'ye kadar.

*

Birlik olup Tokad'a
Yerleşmiş -belli- kırklar.

Ki dediler: «Seni de aramıza alalım:
Ey Arif Nihat Asya, kal da kırk bir olalım!»

Arif Nihat Asya

